

מנה אין כאן משכון אין כאן

הרב יעזר אריאל

- א. פתיחה
- ב. הסוגיא בגמרא
- ג. כיצד ניתן לקדש במשכון
- ד. שיטת הרמב"ן
- ה. המקור לסברא אשה לא סמכה דעתה
- ו. המקדש בשטר חוב על עצמו
- ז. הקניית טבעת הקידושין באמצעות קנין סודר
- ח. סיכום

א. פתיחה

אחד המושגים המרכזיים בקידושין הוא מעשה הקנין, כפי שנפתחת מסכת קידושין בלשון "האשה נקנית". בקרב רבים בחברה הישראלית, מעשה הקידושין נתפס כולזול במעמד האשה וראייתה כחפץ עובר לסוחר. אולם מעיון בסוגיית המקדש במשכון ניתן לברר את משמעותו ואופיו של מעשה הקנין ואת ההבדל שבין מעשה הקנין בקידושין, לבין הפעולה הממונית של קניית חפץ.

ב. הסוגיא בגמרא

אומרת הגמרא בקידושין (ח ע"א):

אמר רבא אמר רב נחמן אמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליה אינה מקודשת - מנה אין כאן משכון אין כאן.

המדובר במקרה בו האיש אמר לאישה הרי את מקודשת לי במנה, אלא שמכיוון שאין המנה מצוי בידי לעת עתה קחי משכון במקומו. פסיקת ר' נחמן היא שהקידושין לא חלים.

הראשונים ניסו להבין את נימוקו של ר' נחמן "מנה אין כאן משכון אין כאן", ומהי הבעיה במעשה הקנין שבגללה לא חלים הקידושין?

רש"י (ח ע"ב ד"ה מנה) מבאר את רב נחמן באופן הבא:

הלכך משכון אינו שוה כלום, שאין המשכון מתנה.

רש"י אומר שני דברים: האחד, שהמשכון חסר ערך מבחינה כספית עבור האשה. השני, שהמשכון אינו נחשב כמתנה. בעלי התוספות מרחיבים את דבריו (שם ד"ה מנה) וזה לשונם:

פירוש ואינה מקודשת לפי שהאשה נקנית בכסף והכסף אינו בעין היאך יקנה שאין המשכון תחת הכסף כיון שלא ישאר ביד האשה. ודאי אי אמר לה התקדשי לי במשכון זה והמשכון יהיה שלך פשיטא דמקודשת וכמו כן אם אדם אומר לחבירו אתן לך מנה במתנה והניח לו משכון עליה לא קנה המנה במשיכת המשכון ואין לחלק בין מתנה לקידושין.

התוספות מביאים דוגמא מהתחום הממוני - הרוצה לתת מתנה לחברו ונתן משכון כהתחייבות לתת את המתנה, אין בכח מקבל המשכון לתבוע מחברו שיתן לו את המתנה שהתחייב לו. ההתחייבות לתת מתנה בעתיד אינה יותר מהבטחה גרידא שמחייבת רק מבחינה מוסרית אך לא מבחינה משפטית. אי לכך גם אם האדם השאיר אצל חברו משכון אין המשכון יכול ליצור התחייבות אם זו אינה קיימת מעיקרא. משכון יכול להוות תחליף לפרעון בגין חוב קיים אך אם החוב לא קיים, הואיל ומעולם לא נוצר, הרי שהמשכון אינו יכול להוות תחליף למשהו שכלל לא קיים, גם אם יתכן ויתרחש בעתיד. אי לכך נתינת המשכון חסרת משמעות הואיל ואינה עומדת מאחורי חיוב ממשי ואינה משאירה בידי המקבל כל התחייבות עתידית.

ההסבר לדבר נמצא בעקרון שמביאה הגמרא מספר פעמים באופנים שונים, שבמקום שאין לווה אין גם ערב. בלשון הגמרא בבכורות (מח ע"א):

מי איכא מידי דלדידיה לא מצי תבע ליה ולערב מצי תבע.

פירוש הדבר, שחיוב הערב מותנה בחיוב הלווה ואינו חיוב עצמאי. כל התחייבות הערב תלויה בקיומה של מחוייבות מקורית של הלווה. ההשלכה של עקרון זה היא שבמקרה בו המלווה מחל ללווה על התשלום הוא לא יכול לתבוע את התשלום מן הערב¹.

---

¹בבא בתרא קעג ע"ב

תהליך זה, מסביר התוספות, מתרחש במקרה שעליו דיבר רב נחמן כשאדם ניסה לקדש את אשתו במשכון. לא היתה כל התחייבות ראשונית שהמשכון ישמש עבורה כערבון. האיש אמר התקדשי לי במנה, ואין לו מנה לתת. האם הוא חייב לתת מנה? לא! כל מה שהיא יכולה לטעון כדי להוציא את כסף הקידושין מידו, אלו המילים שאמר לה. היא לא מקודשת והוא לא חייב לתת. הדבר דומה לאדם האומר התקדשי במנה שאתן עוד שבועיים - אין לדבריו שום משמעות. אם בעוד שבועיים יתן לה מנה, אז דבריו יבואו בצירוף למעשה. דיבור איננו קניין ואי אפשר לקדש אישה בדיבור בלבד.

חידושו של רב נחמן הוא כי למרות שלכאורה האיש עושה מעשה בנתנית המשכון, הרי שנתנית זו עדיין חסרת משמעות הואיל ואינה יותר מערבות על חוב הלואה שאינו קיים. במילים אחרות, אי אפשר להקדים את המסובב לסיבה. הערב הוא התוצאה - המסובב, אבל העיקר היא ההלוואה - היא העילה והסיבה שיהיה משכון.

הר"ן² מביא הסבר דומה בשם הראב"ד:

הראב"ד ז"ל פירש דהכי קאמר מנה אין כאן - שהרי לא נתחייב לה בו. דמי לי בעל מאנינו וכיון דמנה אין כאן משכון נמי אין כאן, דלא קניא ליה למשכון במידי. דמאי יהבה ליה דקניא לה משכון?! ודכוותה נמי הא דאמרין בסמוך פריטי אין כאן נסכא אין כאן, כלומר - דכיון שלא נתחייב בפריטי אין השעבוד נתפס על הנסכא שהוא השעבוד.

אולם בסיום דבריו מוסיף הראב"ד הלכה חדשה:

אבל היכא שנתן לה משכון ואמר לה קני במשכון זה שעבוד מנה והתקדשי לי בו מקודשת.

כלומר, אם האדם התנסח באופן שונה ואמר "קני במשכון זה שיעבוד מנה" כן מקודשת. מדוע במקרה זה מקודשת ובמקדש במנה והניח לה משכון עליו אינה מקודשת?

ג. כיצד ניתן לקדש במשכון

את חידושו של הראב"ד ניתן לדייק כבר מהחלק השני של דברי רש"י:

---

²קידושין דף ד ע"ב בדפי הר"ן

הלכך משכון אינו שוה כלום שאין המשכון מתנה
מהמילים "שאין המשכון מתנה" ניתן לדייק כי אם היה נותן את החפץ
הזה בתורת מתנה הקידושין היו חלים, אבל כיון שנתנו בתורת משכון,
שכפי שהסברנו מעמדו כערב להלוואה שלא ניתנה - הקידושין לא יחולו.
התוספות מסבירים באופן אחר כיצד ניתן להחשיב את המשכון כמתנה:
ודאי אי אמר לה התקדשי לי במשכון זה והמשכון יהיה שלך³ פשיטא
דמקודשת.

משמעותו של הכלל ההלכתי "בעל חוב קונה משכון" היא, שהמלווה רשאי
להשתמש במשכון ויכול לקדש בו. המלווה מחוייב אמנם להחזיר את
המשכון ללווה, אבל עד אשר ידרש לעשות כן הוא קנה אותו, כלומר
המשכון שייך לו ורשאי הוא לקנות באמצעותו דברים אחרים. לכן אם
האיש הפך את סדר הדברים ואמר לאשה התקדשי במשכון ואחר כך אני
אביא לך מנה במקומו – מקודשת היות ובמקרה זה האיש נתן לאשה חפץ
ממשי עבור הקידושין ורק השאיר לעצמו את הזכות לפדות את החפץ על
ידי המנה שיביא אחר כך. במילים אחרות ניתן לומר כי כאשר הבעל קידש
את אשתו במשכון הוא נותן לה את המשכון במתנה גמורה להיות שלה
ורק משאיר לעצמו שעבוד על המשכון המאפשר לו לקחת את המשכון
חזרה אם יביא תמורתו סכום כספי – "מנה".

הרמב"ם⁴ מסכם את שתי אפשרויות הקידושין ע"י משכון בהלכה אחת:
האומר לאשה התקדשי לי בדינר והרי זה המשכון בידך עד שאתן הדינר אינה
מקודשת לו. לפי שלא הגיע הדינר לידה ולא המשכון נתן
להיות שלה.
היה בידו משכון על חוב שיש לו אצל אחרים וקידש בו אשה אע"פ שאינו שלו
הרי זו מקודשת. לפי שבעל חוב יש לו מקצת קנין בגופו של משכון.
כמו רש"י ותוספות גם הרמב"ם מזהה שתי בעיות בקידושין במשכון:
"לא הגיע הדינר לידה, ולא המשכון נתן להיות שלה".

סיכום ביניים

---

³ אין לומר שהכוונה שהוא מקדש אותה בחפץ מצד עצמו, שהרי אז אין הוא שונה מכל
התקדשות בחפץ (טבעת). הכוונה היא שהוא נותן את המשכון כמתנה
⁴ הלכות אישות פ"ה הל' כג

לשיטת רש"י, תוספות, הרמב"ם הראב"ד והר"ן, אדם המנסה לקדש בכסף אך בפועל נתן משכון תמורתו – נתינת המשכון נשענת על חיוב שאינו קיים והיא חסרת משמעות. אולם אם הבעל נתן לאשה משכון ממשי הדבר אפשרי גם אם הוא השאיר לעצמו את היכולת לקחת בחזרה את המשכון בתמורה לתשלום כספי מוסכם..

ד. שיטת הרמב"ן

לעומת דעת הראב"ד מציג הר"ן (דף ד ע"ב) את דעת הרמב"ן:

כתב הרמב"ן ז"ל דאפילו היכא דאמר לה קני משכון זה בשעבוד מנה והתקדשי לי בו ומשכתו אינה מקודשת. דנהי דקניא ליה משכון להווא שעבודא אינה מקודשת בכך, דמנה אין כאן. כלומר דעיקר שעבודא דמנה גבי לוח הוא ולא גבי אשה. ומש"ה משכון אין כאן שאין המשכון אלא להבטחת השעבוד. וכיון דמנה אין כאן גבי אשה משכון נמי אין כאן.

הרמב"ן חולק על הראשונים דלעיל וקובע שאף אם יתן את המשכון כמתנה על תנאי, אין הקידושין חלים. הרמב"ן לא חולק על כך שמבחינת דיני קניינים ניתן לתת משכון כשעבוד קודם הלואה "דנהי דקניא ליה משכון להווא שעבודא...". אכן נוצר כאן שיעבוד, ולכן מתנה על תנאי שמה מתנה וכמו כן בעל חוב קונה משכון. אבל בקידושין הדבר שונה: "אינה מקודשת בכך".

לדידו של הרמב"ן הטענה כי "מנה אין כאן", אינו טענה משפטית אלא חסרון בקידושין. האשה אומרת - אתה אומר לי התקדשי לי במנה ומנה אין כאן. כיצד תוכל להבטיח שתביא לי את המנה? באמצעות המשכון? אולי הלווה יעדיף להשאיר בידך ובידי את המשכון⁵ ולעולם לא אקבל את המנה? לכן האישה לא סומכת דעתה על נתינת המנה העתידית ולא מתקדשת במשכון. לדעת הרמב"ן פעולת הקנין הממונית, אינה יוצרת את הקידושין מצד עצמה, אלא רק מאפשרת לקידושין לחול. לכן גם אם מבחינה ממונית היתה כאן הקנאה של משהו ממשי, הסכום בו האשה הסכימה להתקדש נותר בגדר הבטחה עתידית והאשה לא מקנה את עצמה לקידושין על בסיס הבטחה, אפילו אם זו מגובה במשכון.

---

⁵ כפי שיהודה, למשל, מחליט להשאיר את המשכון ביד הקדשה "תקח לה פן נהיה לבוז"

ה. המקור לסברא אשה לא סמכה דעתה

בעיה דומה אנו רואים בגמרא במסכת קידושין (מז ע"א) הקובעת עקרון לפיו ישנם מקרים בהם הקידושין לא יחולו אעפ"י שהאיש נותן חפץ בעל ערך מספיק, ואע"פ שפעולת הקנין היתה מושלמת, היות ומסיבות שונות האשה לא סומכת דעתה על כך ולא מתקדשת.

התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והירשה עליהם רבי מאיר

אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת

הגמרא עוסקת באיש שהיה לו שטר חוב על אדם אחר ורוצה לקדש את האשה באמצעות השטר ולדעת חכמים אינה מקודשת. הגמרא מנסה לבאר את יסוד המחלוקת בין רבי מאיר וחכמים ומדוע לדעת חכמים אינה מקודשת, הרי השטר שווה כסף ובמה הוא שונה מכל חפץ אחר שווה כסף שניתן לשם קידושין? תשובת הגמרא היא כי הבעיה אינה העובדה שהשטר לא שווה כסף בעת נתינתו אלא היא נעוצה בסיבה אחרת:

...הכא בדשמואל קמיפלגי דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל דמר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל ואיבעית אימא דכ"ע אית להו דשמואל והכא באשה קמיפלגי מר סבר אשה סמכה דעתה מימר אמרה לא שביק ליה לדידי ומחל ליה לאחרני ומר סבר אשה נמי לא

סמכה דעתה

לדעת שמואל בעל החוב רשאי למחול על השטר גם אחרי שמכרו לאחר והחוב בטל מעיקרו. וקיים חשש שמא אחרי שתסכים האשה לקבל את השטר ימחל הבעל על החוב, החוב יבטל וערכו הכספי של השטר יעלם. לדעת רבי מאיר האשה בטוחה שזה לא יקרה. היא סומכת על מעשה הקידושין שמעיד על כוונתו הרצינית כלפיה ובעת מעשה הקידושין השטר שווה כסף. גם אם בסופו של דבר הבעל מחל על החוב עדיין הקידושין תקפים, שכן האשה הסכימה להתקדש בשטר חוב שהוא שווה כסף (גם אם יש סיכון ששוויו יתאפס), היות ובשעת הקידושין יש לו ערך כספי ברור.

לעומתו סוברים חכמים כי בלב האשה מקנן החשש שמא בעלה ימחל על החוב ולפיכך אין היא סומכת דעתה ואין כאן קידושין. לא משנה כמה אחוזי סיכון יש שהדבר יקרה, ואע"פ שבשוק השטרות שטר כזה ימכר

והוא בעל ערך רב, היות וקיים סיכוי, אפילו קלוש, שהשטר יתברר כנייר ריק, אין האשה מוכנה להתקדש בו.⁶

---

⁶ כך יש להבין את ההלכה שנפסקה בשו"ע (אה"ע סי' מב ע"ב) "אין אשה מתקדשת אלא לדעתה". אין הכוונה רק לנכונות של האשה להתרצות לאדם מסויים, אלא נכונות להתרצות באופן מלא לקידושין בתנאים שהועמדו בפניה.

לפי עקרון זה ניתן להבין את דברי הרמב"ן. האשה הסכימה להתקדש במנה, לא במשכון. הבעל נתן לה משכון שאכן שווה כסף, ואכן היא קונה אותו, אך היא לא הסכימה להתקדש בו. היא הסכימה להתקדש במנה ואותו לא קיבלה וקיים חשש שמא לא תקבל אותו לעולם וגם כאן נוצר מצב בו האשה לא סמכה דעתה ולא מקנה עצמה להתקדש במשכון. אמנם הרמב"ן הולך צעד אחד רחוק יותר. אצל המקדש בשטר חוב קיים חשש אצל האשה שכל הערך הממוני של החפץ יתפוגג, ולא יוותר בידה דבר ממה שקיבלה, וביחס לחשש זה אומרים חכמים שהאשה "לא סמכה דעתה", ואילו אצל המקדש במשכון לא קיים כל חשש שמא כל ערכו של החפץ יעלם, שכן לכל היותר האשה תשאר בידה עם משכון במקום עם מנה. אבל את היסוד העקרוני שאשה לא סמכה דעתה ניתן לומר גם אצלנו.

ו. המקדש בשטר חוב על עצמו

השו"ע⁷ פוסק את לשון הגמרא:

אמר לה: התקדשי בדינר, ונתן לה משכון עד שיתן הדינר אינה מקודשת.

על דברי השלחן ערוך מוסיף הרמ"א את הדברים הבאים:

הגה: וכש"כ אם נתן לה שטר על הדינר דלא הוי קידושין

את דברי הרמ"א מבאר ה"חלקות מחוקק" (שם ס"ק ח):

הרב העתיק זה מדברי המגיד משנה שכן כתב בשם הרשב"א והרמב"ן. ולדעתי

נראה שדין זה אינו מוסכם, דהרמב"ן לטעמיה אזיל שכתב הר"ן בשמו דאף

דאמר לה קני משכון בשעבוד מנה דנהי דקניה ליה משכון לה הוא שעבודא,

אינה מקודשת, דכל כסף קדושין דאגיד גביה בעל לאו קדושין

לדעת הרמב"ן האשה קנתה את המשכון, ואפילו שהמשכון יוצר שיעבוד

וחוב על המנה – היות והאשה לא מתקדשת במשכון, שהרי "כסף

הקידושין" (המנה) עדין נמצא אצל הבעל. מכאן, טוען הח"מ, מסיק

הרמב"ן כי גם במקרה בו האדם נתן לאשה שטר חוב על כסף הקידושין

אין האשה מקודשת היות וכסף הקידושין עדיין בידי הבעל.

ממשיך הח"מ:

---

⁷שו"ע אה"ע סי' כ"ט סעי' ו

אבל הראב"ד ס"ל היכא שנתן לה משכון וא"ל קני במשכון זה שעבוד מנה והתקדשי לי דמקודשת. הוא הדין נמי היכא דנתחייב לה מנה בקנין ובשטר וא"ל התקדשי לי בו, דמקודשת, דלא גרע מחוב דאחרים דמקודשת [אי לא משום חשש דלא סמכה דעתה משום דיראה דילמא מחיל ליה] וגבי חוב דידיה לא שייך זה

כלומר, למרות שהראב"ד וסיעתו לא עסקו כאמור במקרה זה, אלא במקדש במשכון, העקרון המנחה אותם הוא שכל עוד שהחוב אמיתי ניתן לקדש בו. אכן לדעת חכמים קיימת בעיה לקדש בשטר חוב אך זו נובעת רק מהחשש שמא הבעל ימחל עליו והאשה תשאר כשבידיה נייר חסר ערך אולם "גבי חוב דידיה לא שייך זה" כלומר כאשר נותן לה שטר חוב שהוא עצמו מתחייב לה, הוא לא יכול למחול שהרי הוא המתחייב והיא בעלת החוב וממילא יכולה גם להתקדש בשטר זה. למסקנתו זו של החלקת מחוקק מסכים גם הבית שמואל (שם ס"ק י) ומסיק כי לדעת הראב"ד וסיעתו:

אם נתן שטר על המנה נמי מקודשת לשיטה זו ולא כרב רמ"א. למעשה, החלקת מחוקק והבית שמואל מסתפקים בדבר ומכיוון שקיימת מחלוקת בין גדולי הפוסקים בשאלה זו אם אדם קידש בשטר חוב על עצמו יש לחשוש לחומרא לשתי הדעות והאשה ספק מקודשת.

ז. הקניית טבעת הקידושין באמצעות קנין סודר

אומרת הגמרא במסכת קידושין (ו ע"ב)
הילך מנה על מנת שתחזירהו לי באשה אינה מקודשת לפי שאין אשה נקנית בחליפין
התוספות (שם ד"ה לבר) מבארים כי מדאורייתא הדבר אינו מהווה בעיה אלא זוהי גזרת חז"ל:
ונראה לר"י דלאו חליפין הוא ומדרבנן הוא דלא הוו קידושין לפי שדרך העולם להחזיר חליפין והני כעין חליפין דמי ואתי למימר אשה נקנית בחליפין הילכך אפקעינהו רבנן לקידושין מינה
כלומר רבנן הפקיעו את הקידושין במתנה ע"מ להחזיר כדי שלא יבואו מתוך כך לקדש גם בקנין חליפין.

ומה יהיה הדין אם אדם קידש אשה בטבעת אלא שאת הטבעת הוא הקנה לה באמצעות קנין חליפין? הבית שמואל מביא מחלוקת בין הפוסקים בשאלה זו:

לדעת השלטי גיבורים אין האשה מקודשת כיון שהסודר חוזר לבעליו וכשם שבמתנה ע"מ להחזיר אינה מקודשת בשל דמיונה לחליפין כך יש לומר גם בהקנאת טבעת באמצעות קנין חליפין. לעומת זאת הרש"ך סבור שקידושין אלו אפשריים.

לדעת הבית שמואל (שם ס"ק י) מחלוקת זו תלויה אף היא במחלוקת הראשונים ביחס למשכון וזה לשונו:

וכ"כ הש"ג פ"ק דקדושין דהוי קדושין והא דס"ל אם מקנה לה טבעת ע"י ק"ס לא הוי קדושין כמ"ש בסמוך לאו משום דאגוד גביה אלא משום דנעשה ע"י סודר ודומה לקנין חליפין לא הוי קידושין.

ומ"ש בשם תשוב' רש"ך אם מקנה ע"י סודר הטבעת הוי קידושין אתי' כשיטו'

הראב"ד דוקא אבל לשיטו' הרשב"א לא הוי קדושין כיון דאגוד גביה:

כלומר לדעת הראב"ד המאפשר לקדש במשכון שכן כל עוד האשה מקבלת ממון הקנין מתקיים, הטעם היחיד שלא יהיה קידושין רק מצד הדמיון לקנין חליפין – טעם אשר נאמר דוקא במתנה על מנת להחזיר ולא בהקניית טבעת באמצעות חליפין. לעומתו הרמב"ן הסובר שבמשכון אינה מקודשת כיוון שזה לא ישאר בידה האשה. במקרה זה אינה מקודשת מדינא, בלי קשר לשאלה האם הדבר דומה לקנין חליפין שכן כל עוד הטבעת אצלו ולא אצלה האשה לא קיבלה דבר, גם אם מבחינה קניינית הטבעת קנויה לה. אחרונים רבים חלקו על הבנת הב"ש וטענו כי יש לחלק בין נתינת משכון על הקידושין לבין קנין חפץ הקידושין ע"י סודר. כך כותב למשל בגליון מהרש"א:

לענ"ד יש לומר דזה לא מקרי אגוד גביה כיון דקנתה הטבעת לגמרי וכל היכא דאיתיה בו גזה דידה מה שנקרין חוב דידה שהנכסים דידה אלא שמשועבדין הם לאחר ע"י משכון

כאשר האיש אומר – קני בשטר את המנה, הוא רק השתעבד להביא מנה אבל לא התחייב לתת מנה מסוים. לכן, **עד שלא יתן מנה היא לא זכתה בשום דבר**. במקרה כזה השיעבוד הוא רק זכות. אבל אם הוא מקנה בפירוש- קני את הטבעת הזאת, אלא שהטבעת רחוקה ולכן קחי את

הסודר כדי לקנות אותה. בעצם הוא אומר לה – זה שלך **עכשיו**, קחי מיד, רק שזה רחוק. כיון שאדם מקנה את גוף הטבעת סמכה דעתה אפילו שכעת לא קיבלה כלום והיא מרוצה ומתרצה אפילו לדעת הרמב"ן. בהתחייבות למנה השיעבוד הוא זכות אוורירית. בטבעת ההשתעבדות היא מוגדרת ולכן היא מקודשת מן התורה - ובזה אין מחלוקת בין רשב"א וראב"ד - אבל מדרבנן בלבד הדבר עשוי להיות אסור בשל דמיונו לחליפין. ולא כפי שחילק הבית שמואל.

באופן חד וברור מסביר זאת ר' ברוך פרנקל-תאומים ב"אמרי ברוך":
צ"ע דיש לומר דאגוד גביה אינו רק כשמקדש במנה שמקבל לחוב על עצמו. אבל כשמקנה הטבעת בקנין סודר שייכת הטבעת לאישה ואינה גבי הבעל רק דרך פיקדון ואין לו בה זכות...דיצא מכלל רשות הבעל

ה. סיכום

בפריסת הסוגיא משורשיה ועד לפסיקת האחרונים רואים כיצד הדיון עובר מהשוואה מוחלטת של מעשה הקידושין לפעולות ממוניות, לדיון פנימי במעשה הקידושין. רואים שאף כאשר התהליך הממוני של קנין הוא בר תוקף ומחוייבות, עדיין יש מקומות בהם הקידושין לא חלים. תפקיד הקניין בקידושין אינו רק פעולה קנינית אלא תפקידו להיות פעולה משמעותית שמייצגת התחייבות לקשר הנישואין. גם כשיש ערך ממוני הדיון במושג אשה סמכה דעתה, מגלה שחז"ל לא הסתפקו בפעולת קנין אלא דרשו גמירות דעת להנשא. הכלי הקניני הוא מכשיר לאינדיקציה של גמירות דעת, אבל אינו מהווה תחליף לגמירות עצמה.